

Kuolleisuus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen palkansaajilla ammateittain Suomessa 2001–2015

Hanna Rinne, Maari Parkkinen, Riikka Shemeikka, Timo Ilomäki, Veijo Notkola
20.11.2018

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

Merimieseläkekassa
Sjömanspensionskassan

Kuntoutussäätiö

Tutkimuksen tausta

- Sosioekonomisten erojen kaventamiseksi ja ennaltaehkäisevän työn tukemiseksi on tärkeää löytää niitä ammatteja ja ammattialoja, joissa kuolleisuus ja ennenaikainen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen ovat keskimääräistä yleisempiä.
- Ammattien välisten erojen taustalla voi olla
 - Fyysiset työolot
 - Psykososiaaliset työolot
 - Elintapaerot
 - Hoitoon hakeutuminen ja pääsy
 - Valikoituminen
 - Koulutus- ja tuloerot
 - Työttömyyserot

Tavoitteet

- Selvittää 15 vuoden seuranta-ajalla palkansaajien ammattiryhmittäisiä eroja kuolleisuudessa ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä pitkään samassa ammatissa toimineilla.
- Kuolinsyitäin ja työkyvyttömyyseläkkeen diagnoosien mukaan
- Ovatko ammattiryhmittäiset erot palkansaajilla samanlaisia kuolleisuudessa ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä

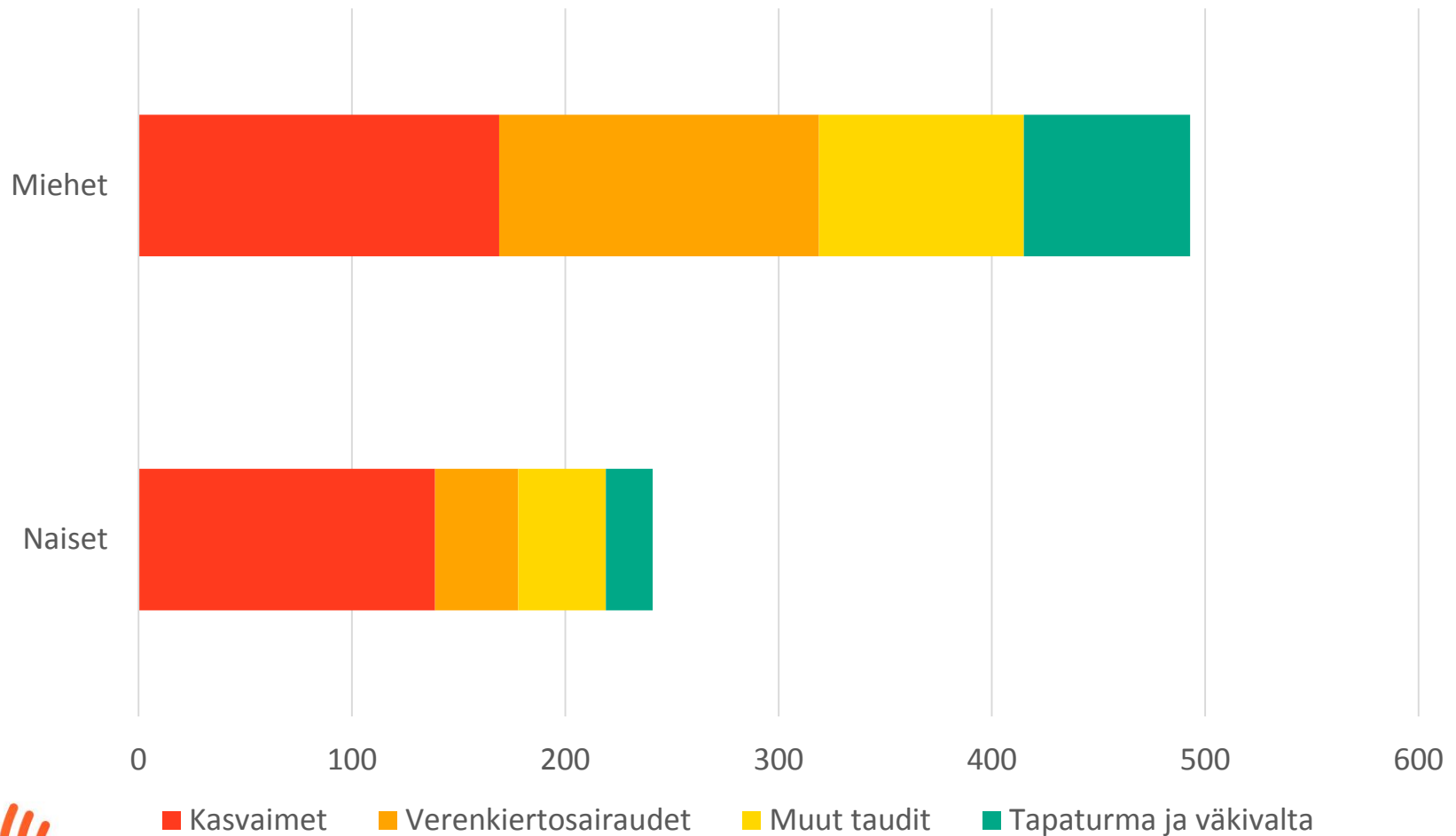

Aineisto ja menetelmät

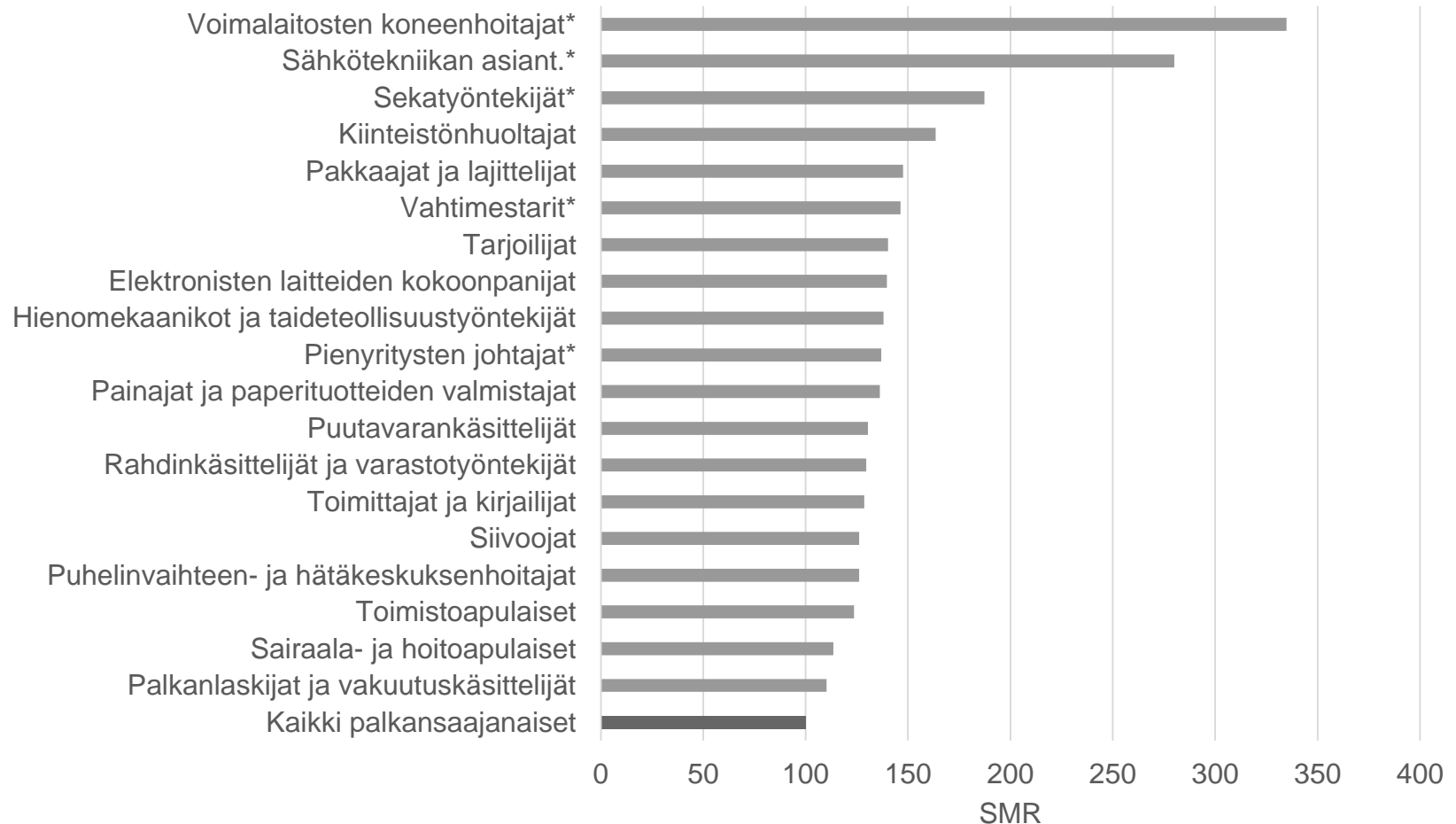
- Tilastokeskuksen ja Eläketurvakeskuksen rekistereistä koottu yksilötasoinen pitkittäisaineisto kaikista palkansaajista ja eläkeläisistä vuoden 2000 lopussa
- Tutkimusväestönä samassa ammatissa vuosina 1995 ja 2000 toimineet palkansaajat
- Kuolleisuusseurannassa mukana kaikki vuoden 2000 lopun 30–64-vuotiaat palkansaajat (henkilövuosia 11 945 931 ja kuolleita 42 432)
- Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen seurannassa kaikki 30–54-vuotiaat (henkilövuosia 6 387 729 ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä 39 036)
- Seuranta-aika oli 2001–2015
- Ammattiryhmille laskettiin ikävakioidut kuolleisuusluvut (SDR) käyttäen suoraa ikävakiointia sekä vakioidut kuolleisuussuhteet (SMR). Vastaavia menetelmiä käytettiin ammattiryhmittäisten työkyvyttömyyden alkavusriskien laskemisessa.

Kuolleisuus kuolinsyyn mukaan palkansaajilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa (ikävakioitu kuolleisuus / 100 000 henkilövuotta)

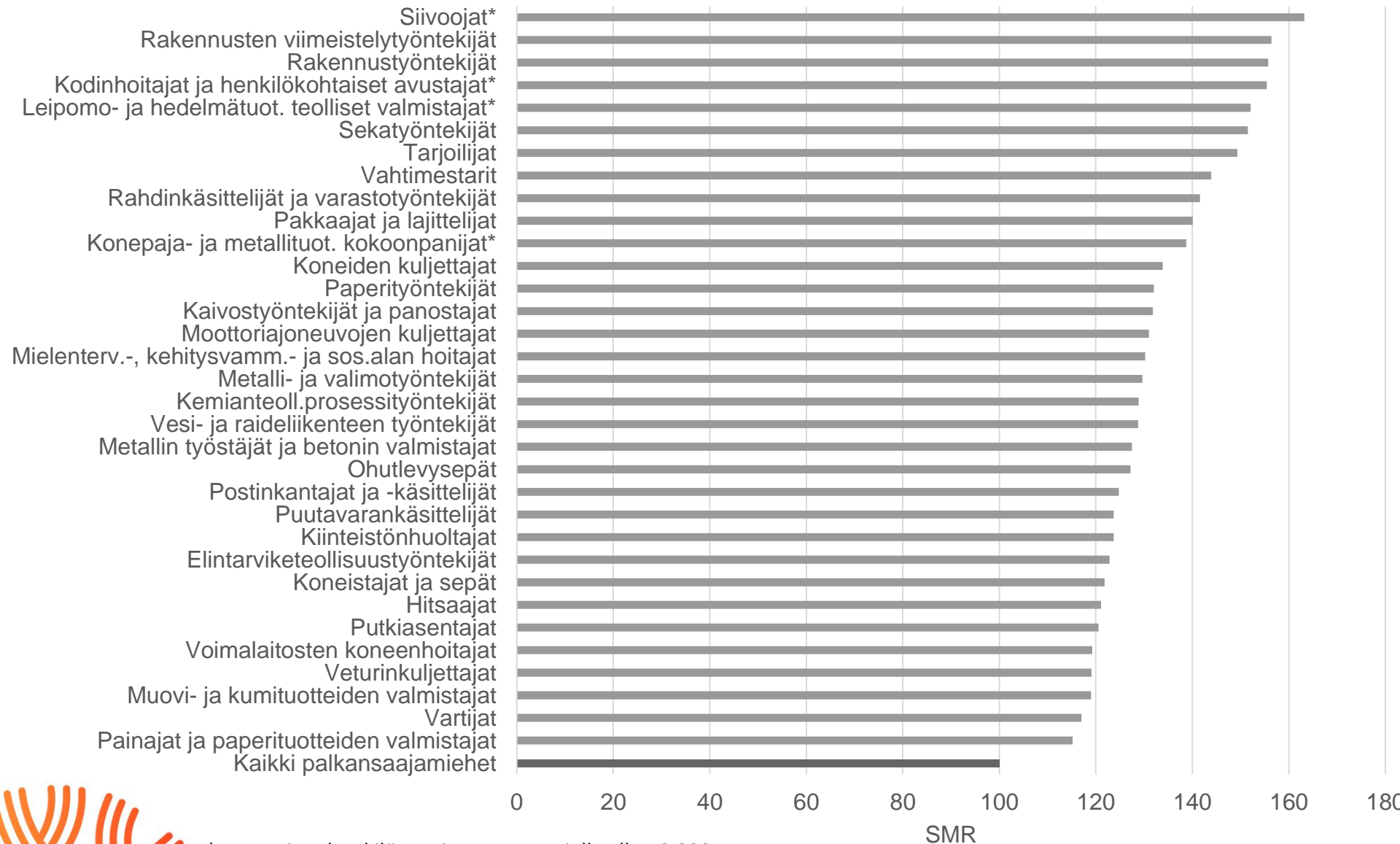
Keskimääräistä korkeamman kokonaiskuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajanaيسilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

Keskimääräistä korkeamman kokonaiskuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajamiehillä 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

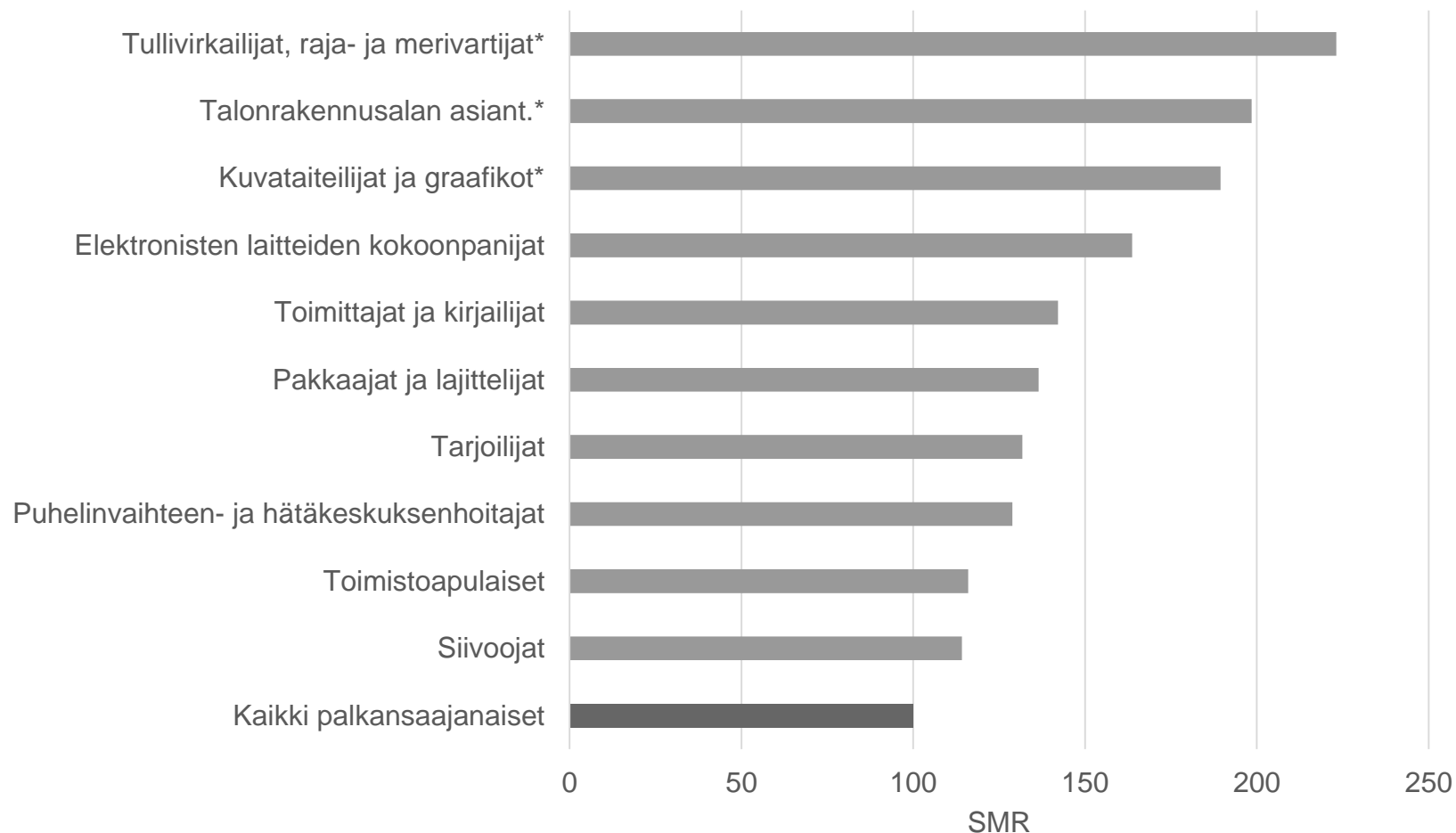
Kuolleisuus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen palkansaajilla ammateittain Suomessa 2001-2015

| 10.12.2018

| ©Kuntoutussäätiö

Sivu 7

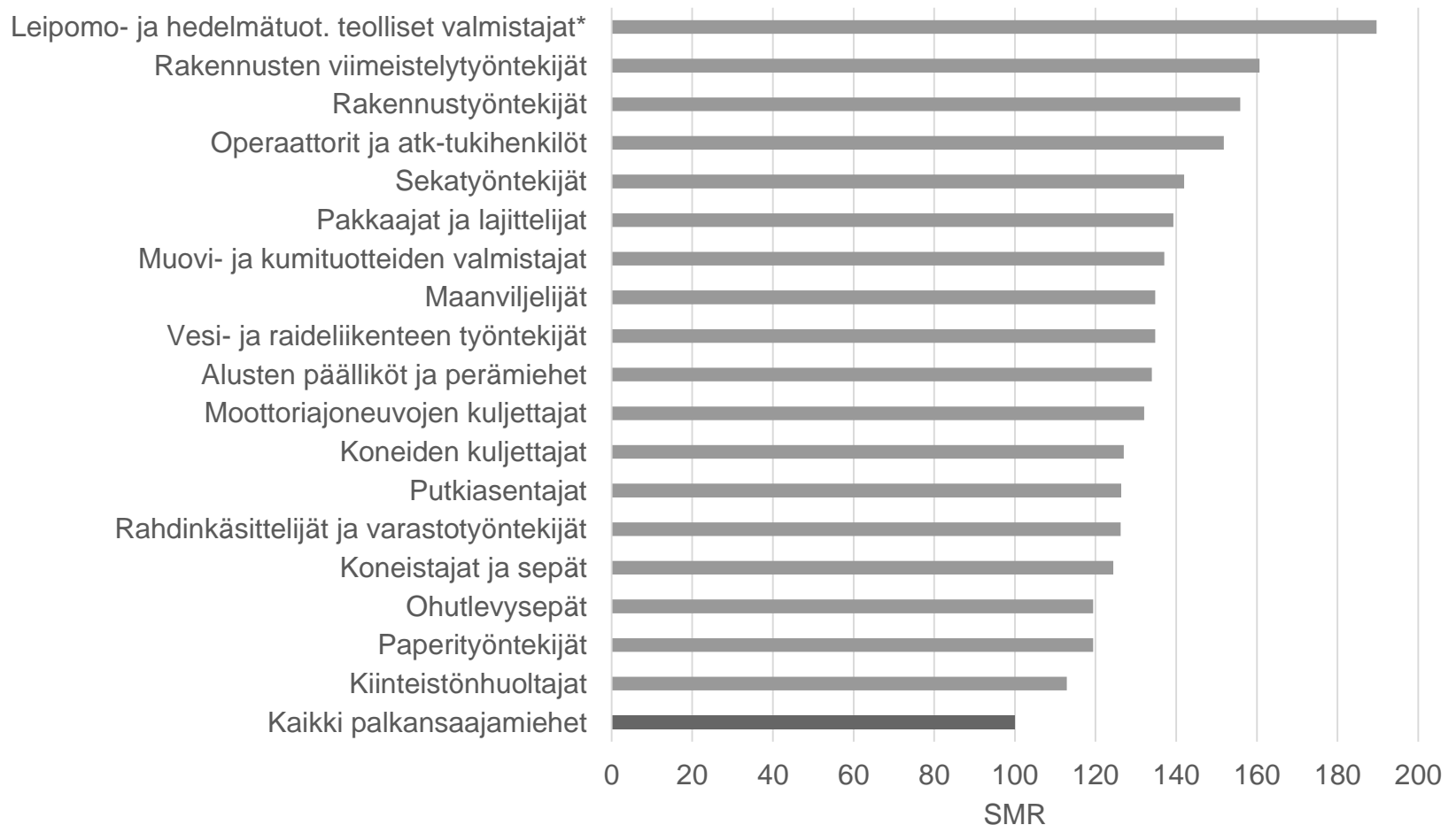
Keskimääräistä korkeamman kasvainkuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajanaيسilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

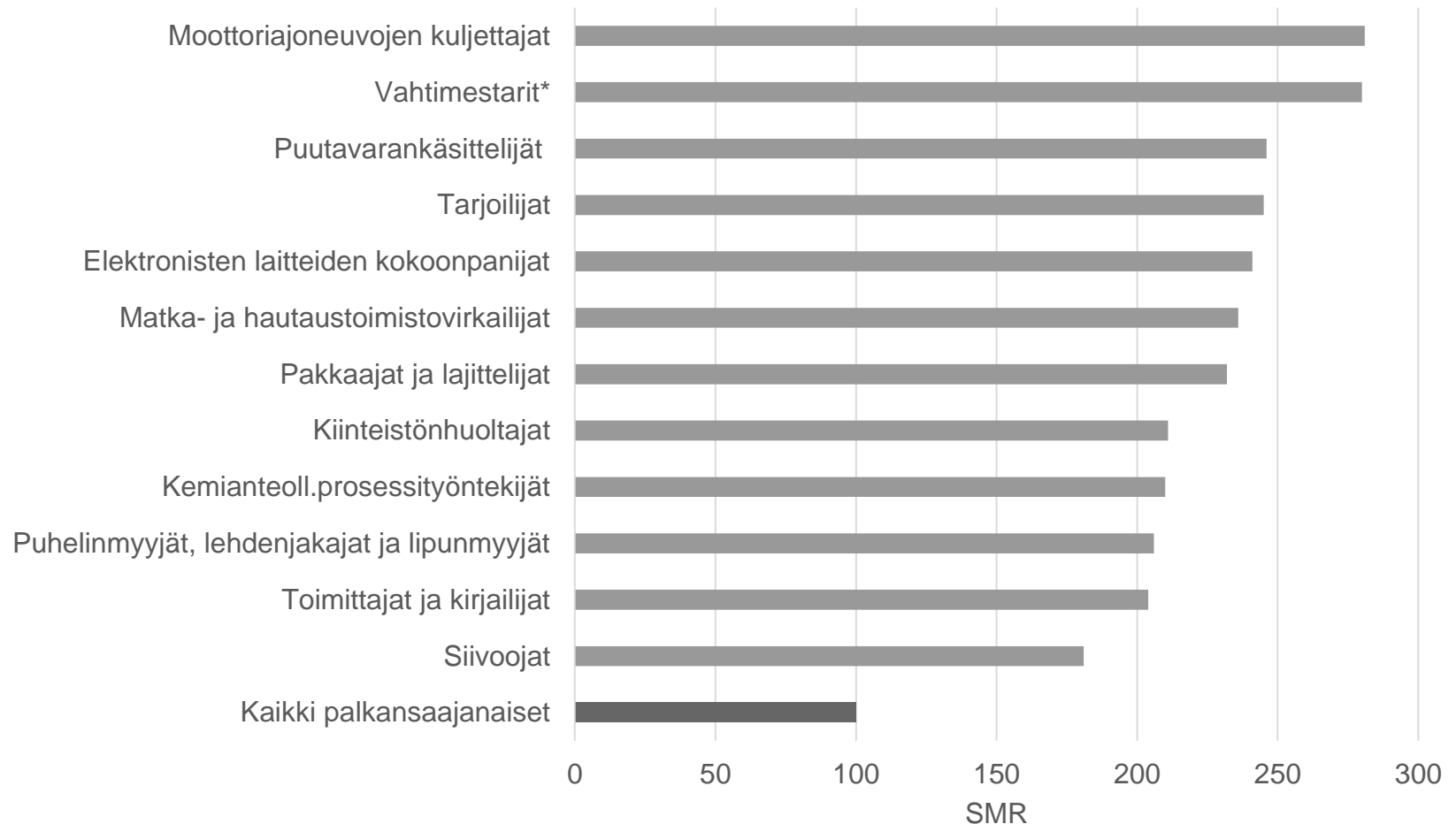
Keskimääräistä korkeamman kasvainkuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajamiehillä 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

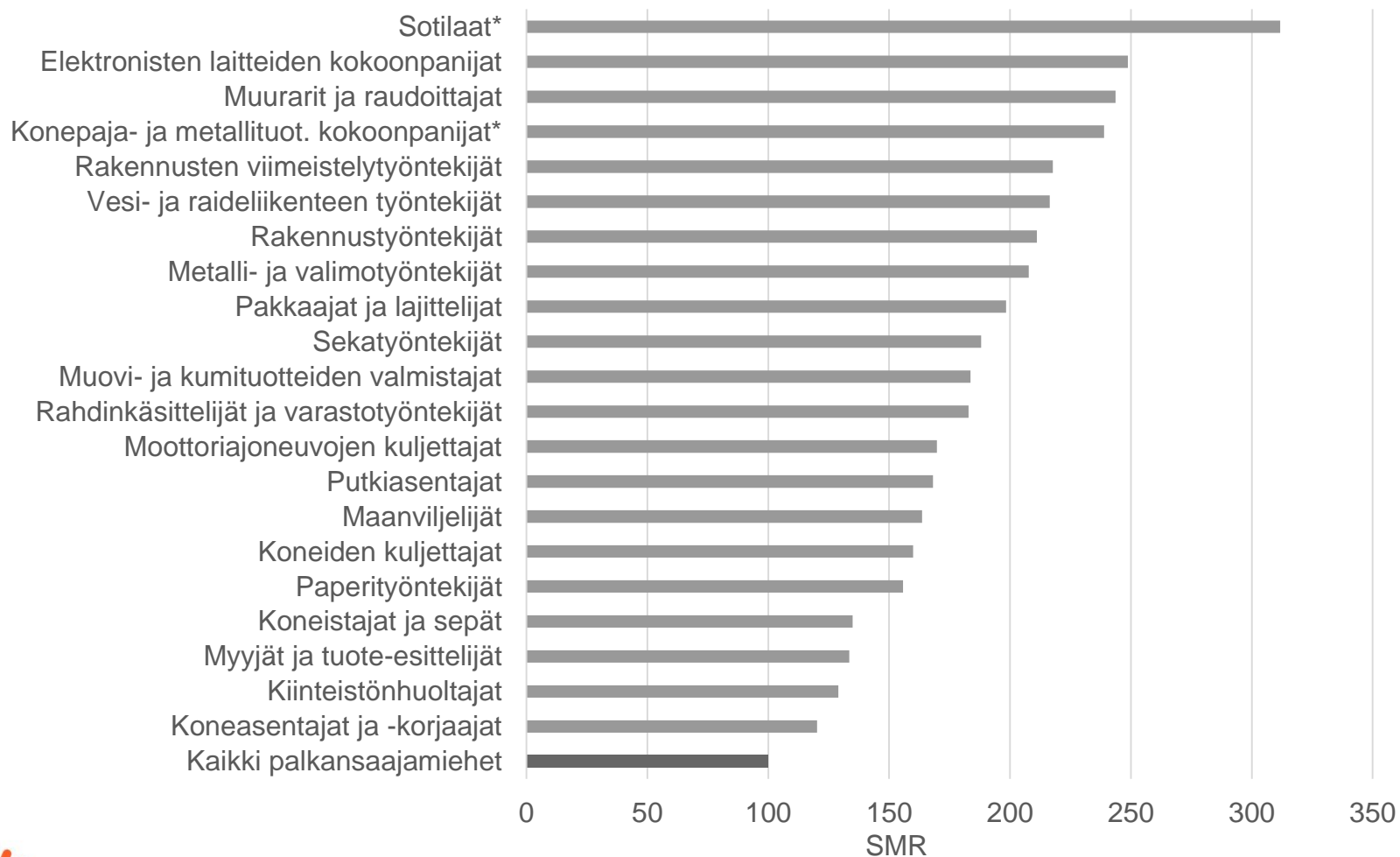
Keskimääräistä korkeamman keuhkosyöpäkuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajanaيسilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

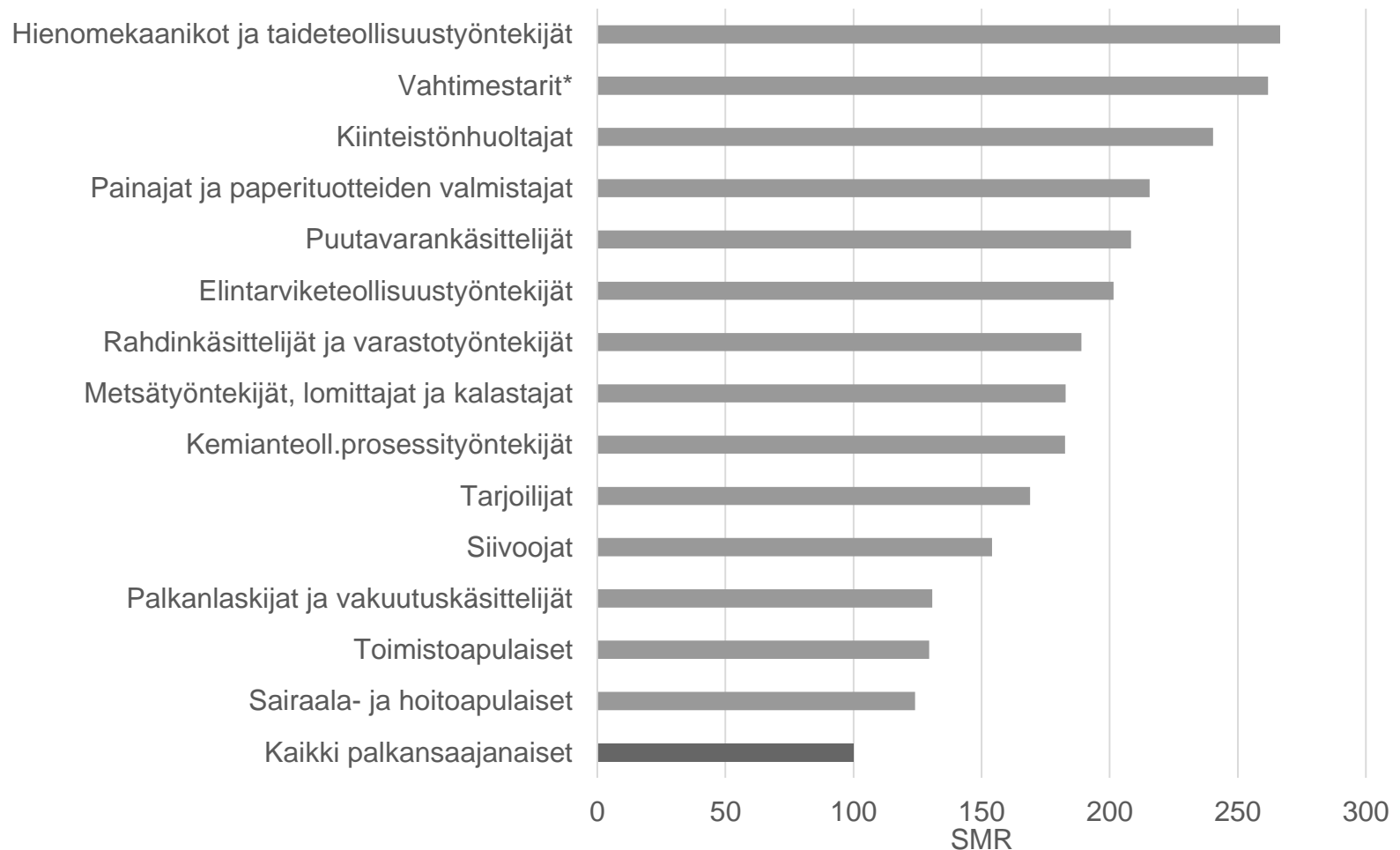

Keskimääräistä korkeamman keuhkosyöpäkuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajamiehillä 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

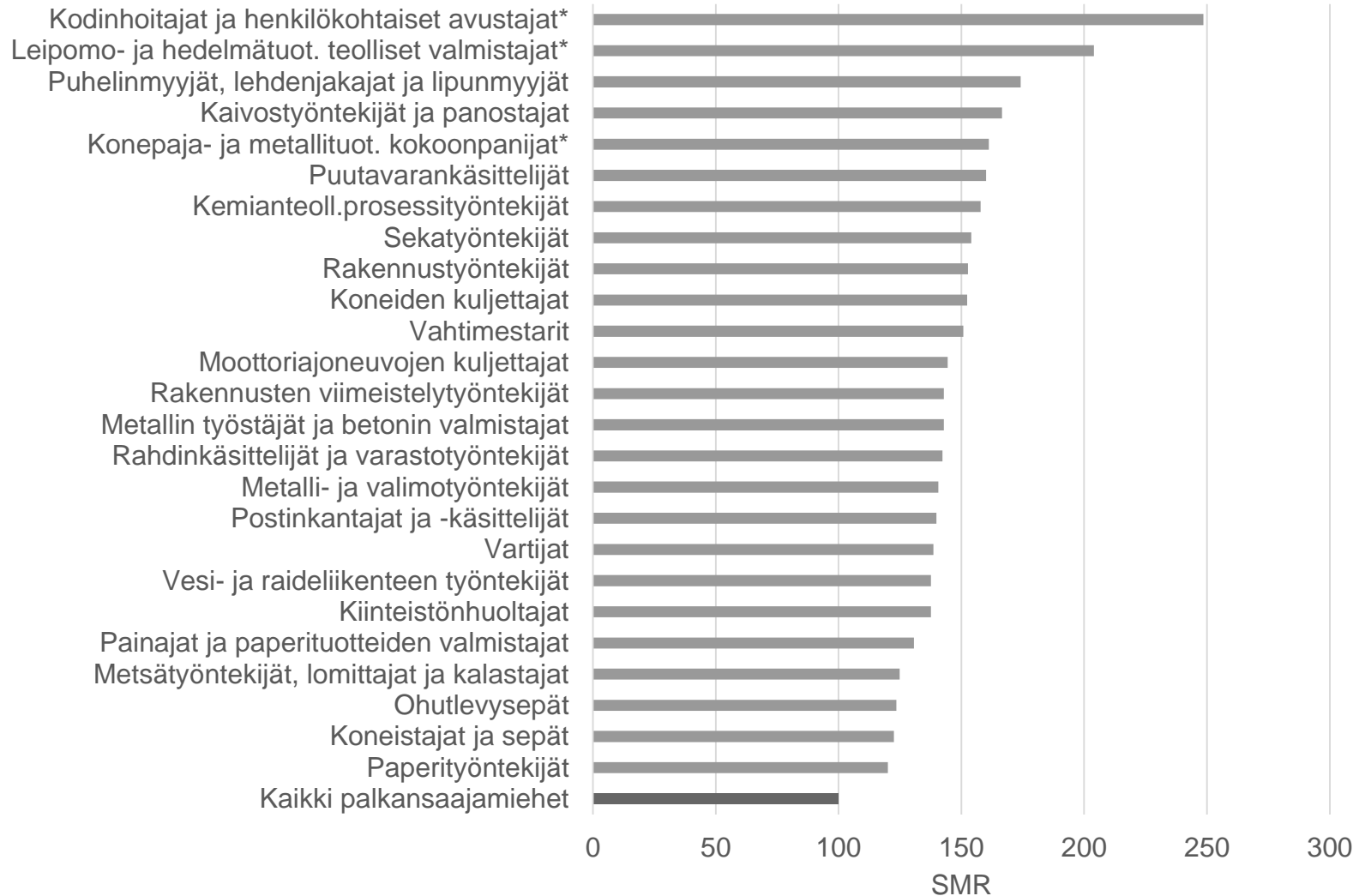
Keskimääräistä korkeamman kuolleisuuden (SMR) verenkiertoelinten sairauksissa ammatit palkansaajanaيسilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

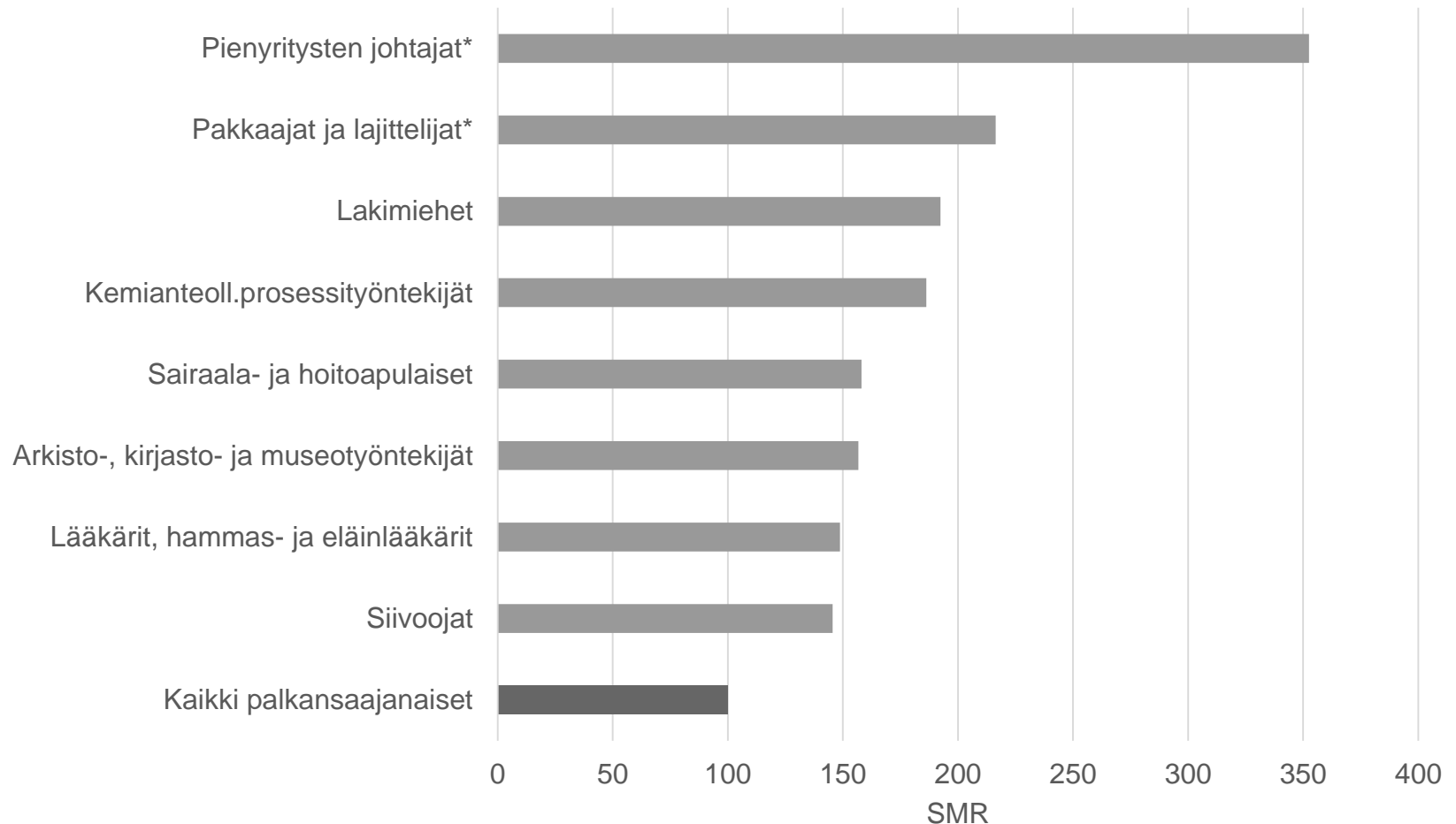

Keskimääräistä korkeamman kuolleisuuden (SMR) verenkiertoelinten sairauksissa ammatit palkansaajamiehillä 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

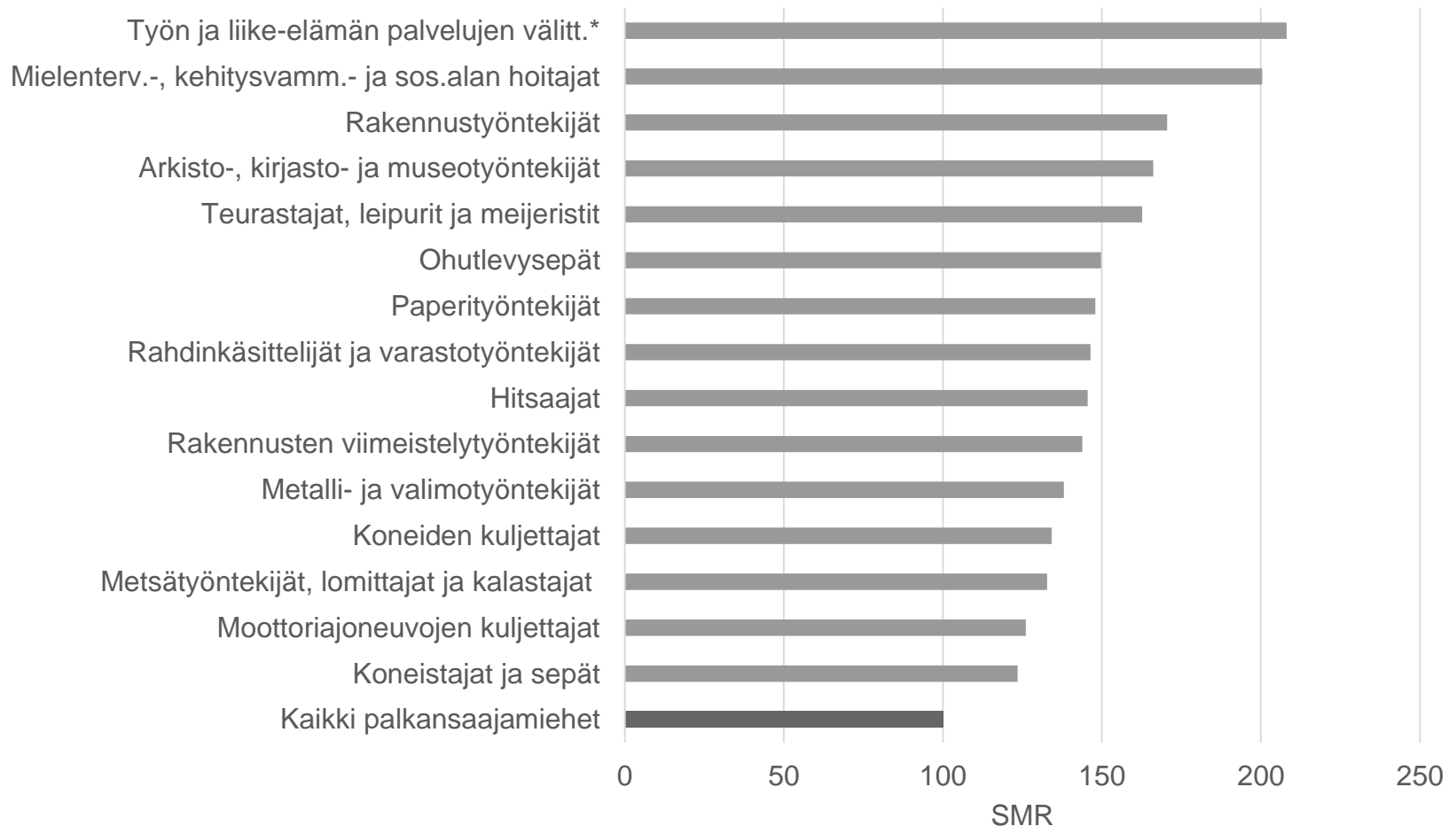
*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

Keskimääräistä korkeamman tapaturma- ja väkivaltakuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajanaيسilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

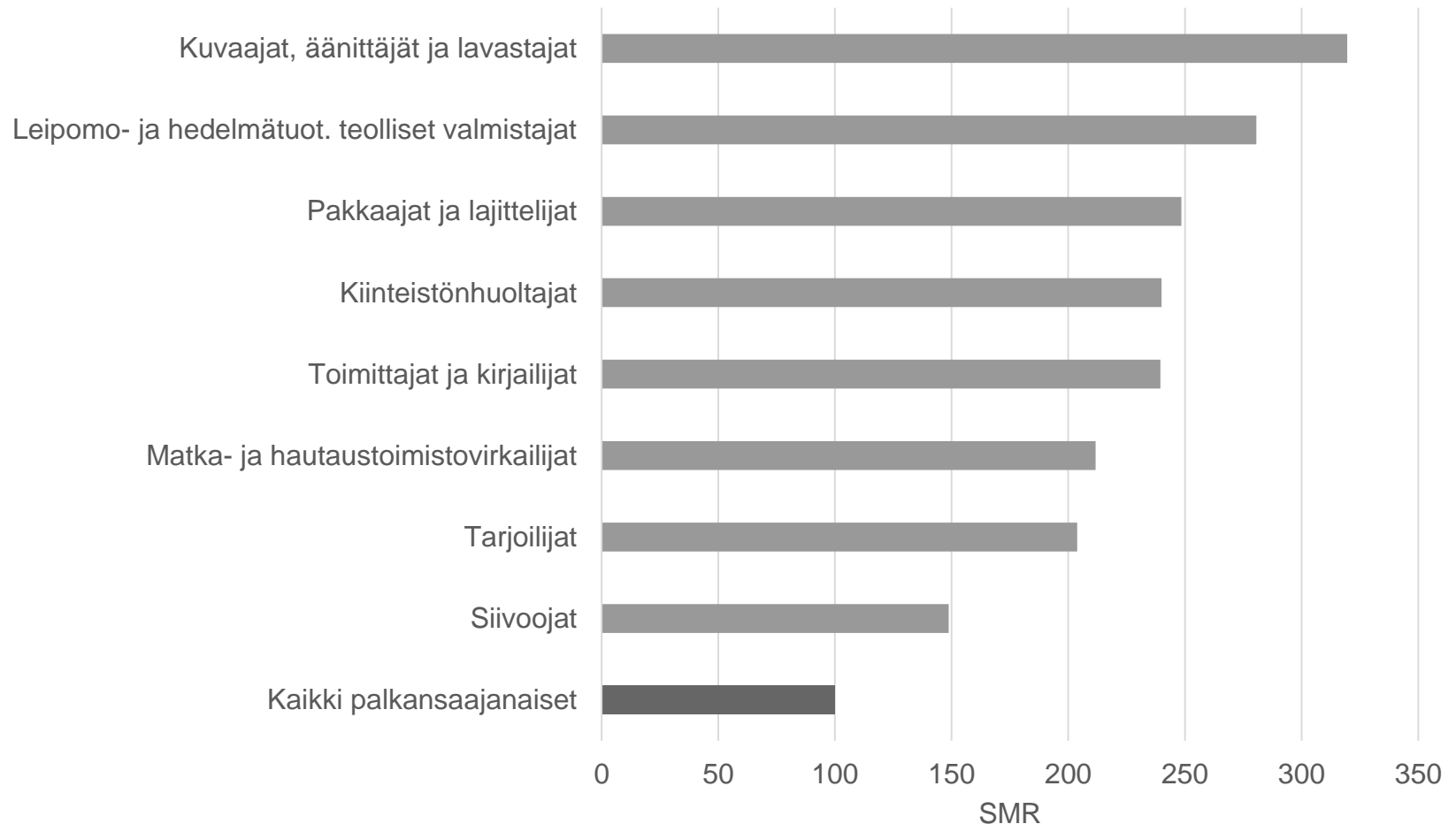
Keskimääräistä korkeamman tapaturma- ja väkivaltakuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajamiehillä 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

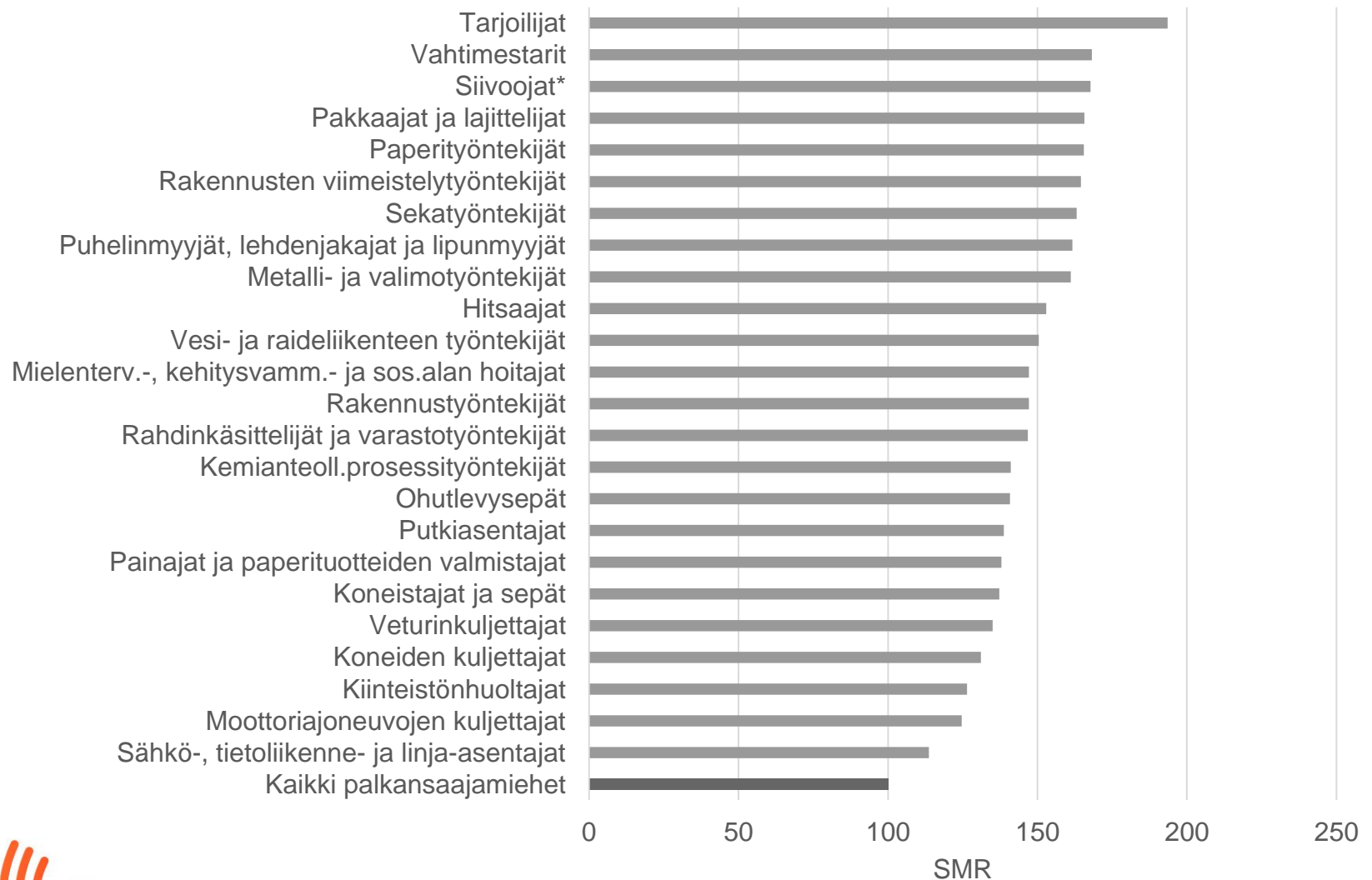
*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

Keskimääräistä korkeamman alkoholikuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajanaيسilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

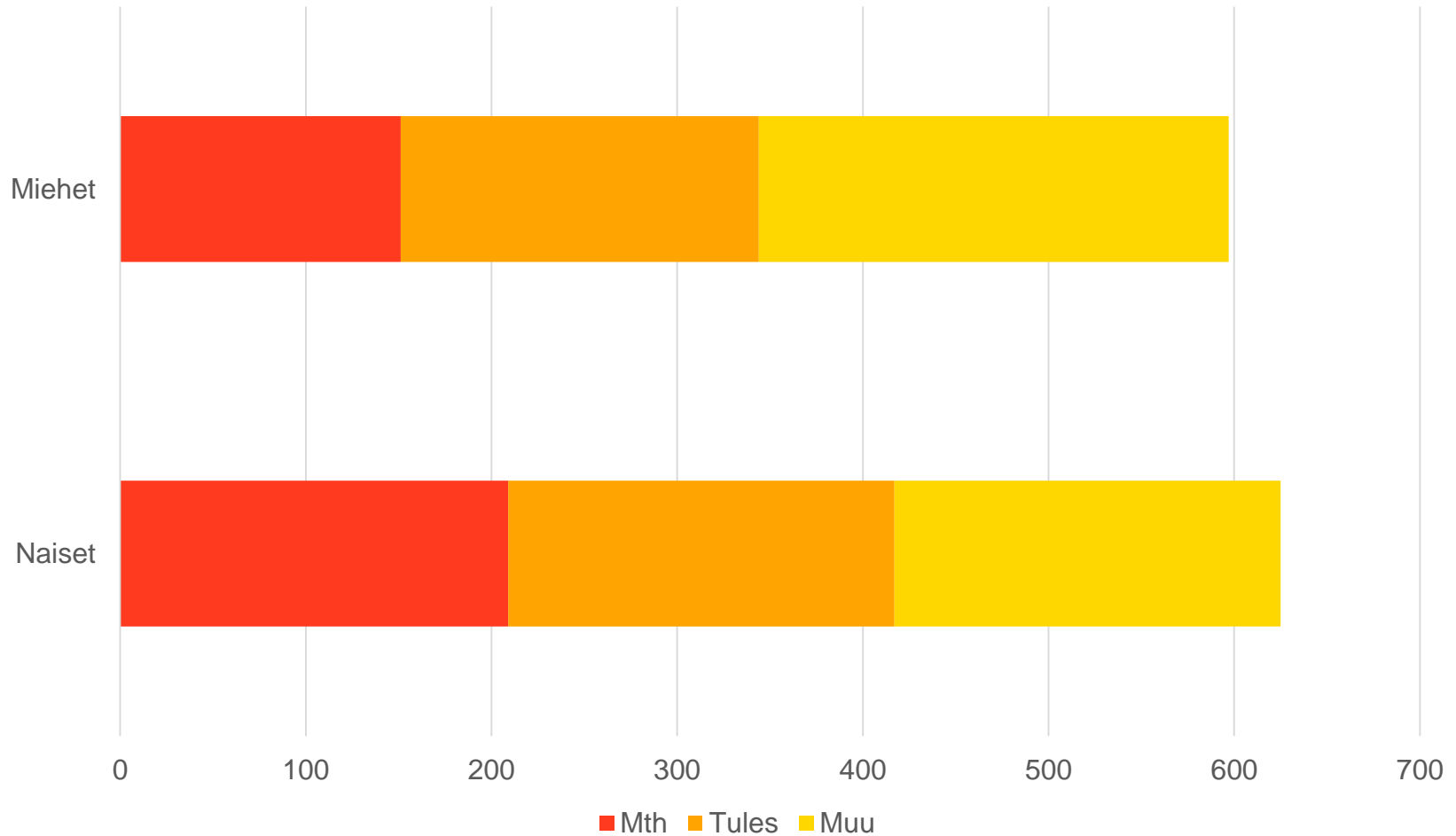

Keskimääräistä korkeamman alkoholikuolleisuuden (SMR) ammatit palkansaajamiehillä 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa

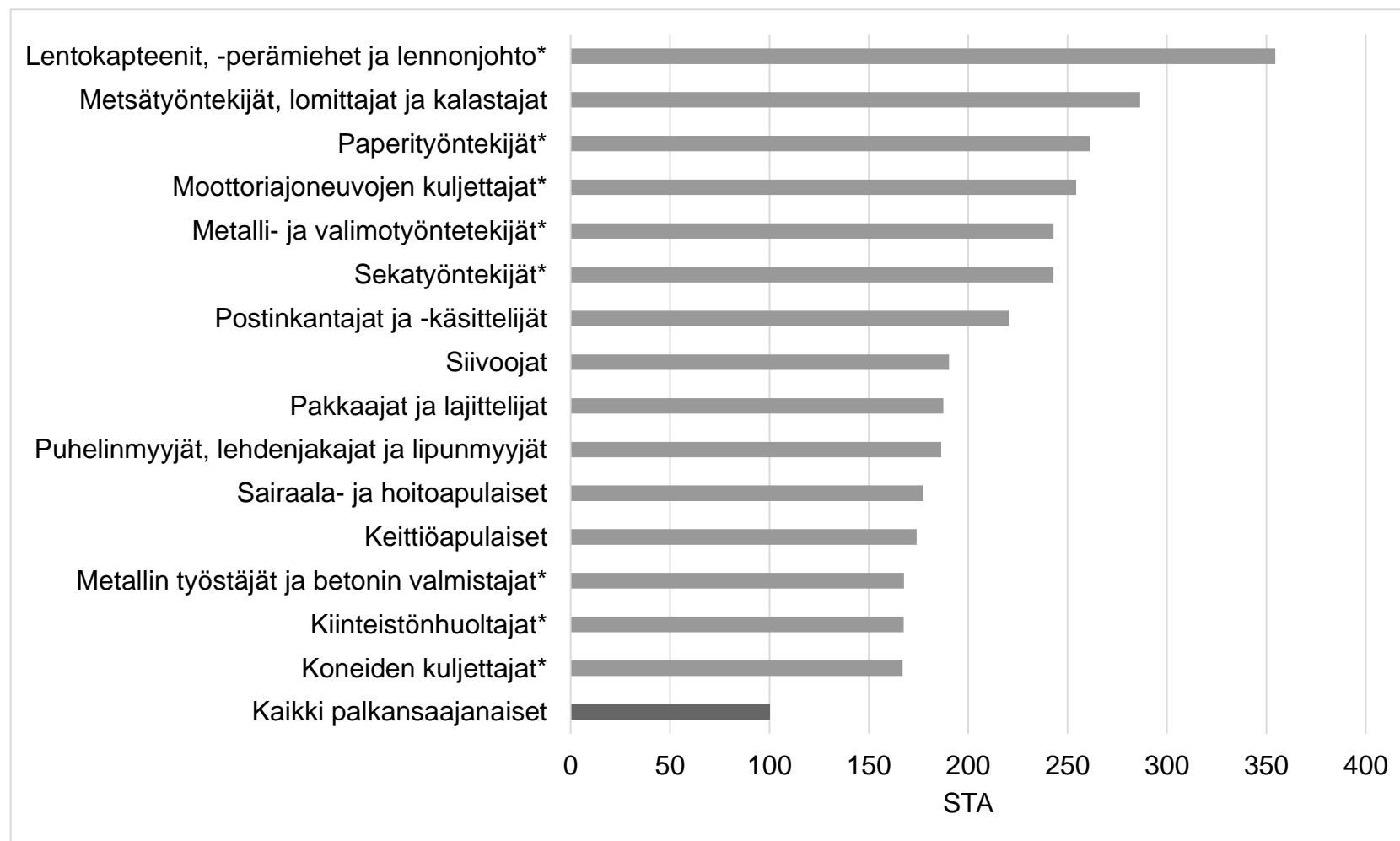

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus työkyvyttömyyden synn mukaan palkansaajilla 2001-2015, ikä 30-64 v. seurannan alussa (ikävakioitu alkavuus / 100 000 henkilövuotta)

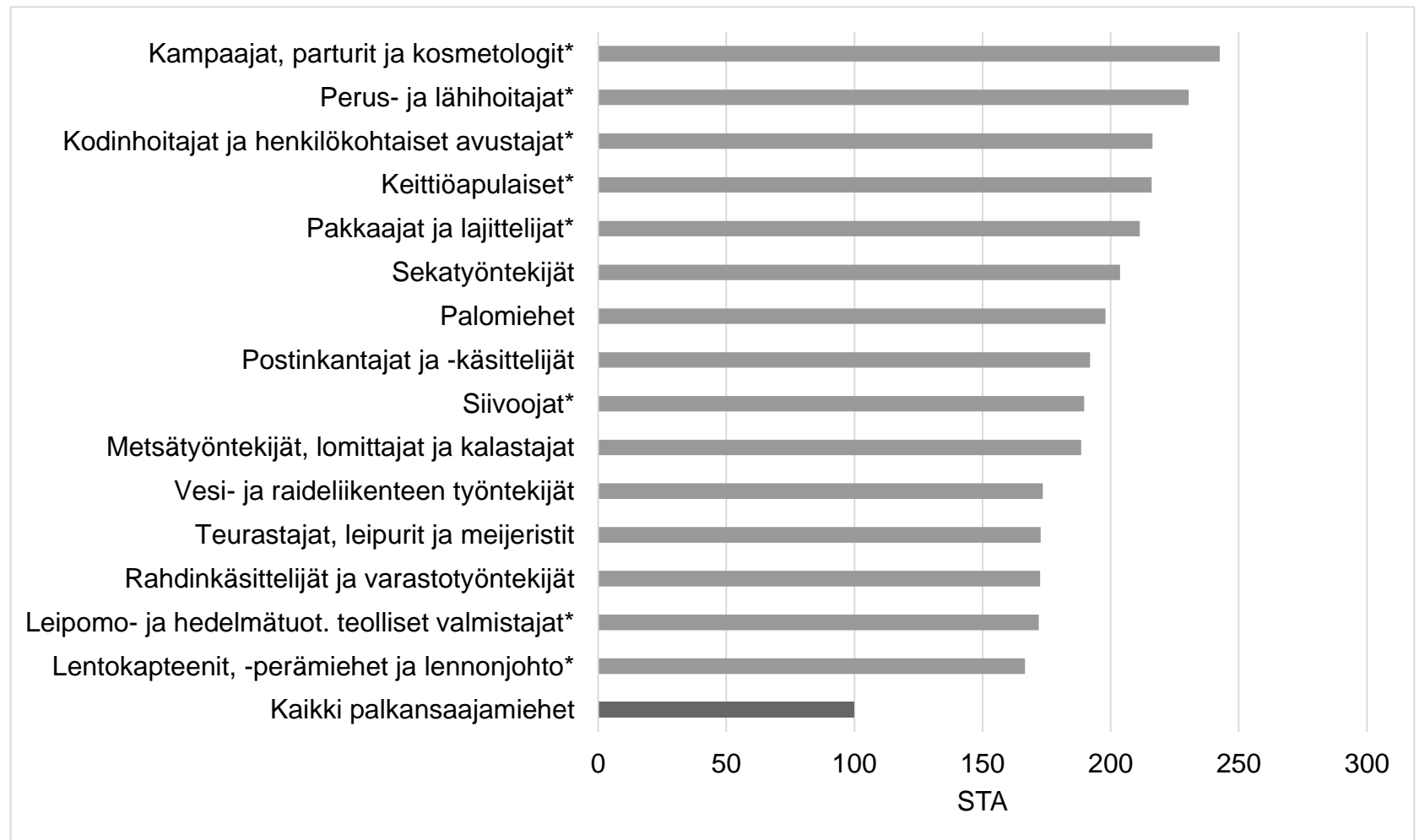
15 ammattia, joissa työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus (STA) oli yleisintä. Palkansaajanaiset 2001-2015, ikä 30-54 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

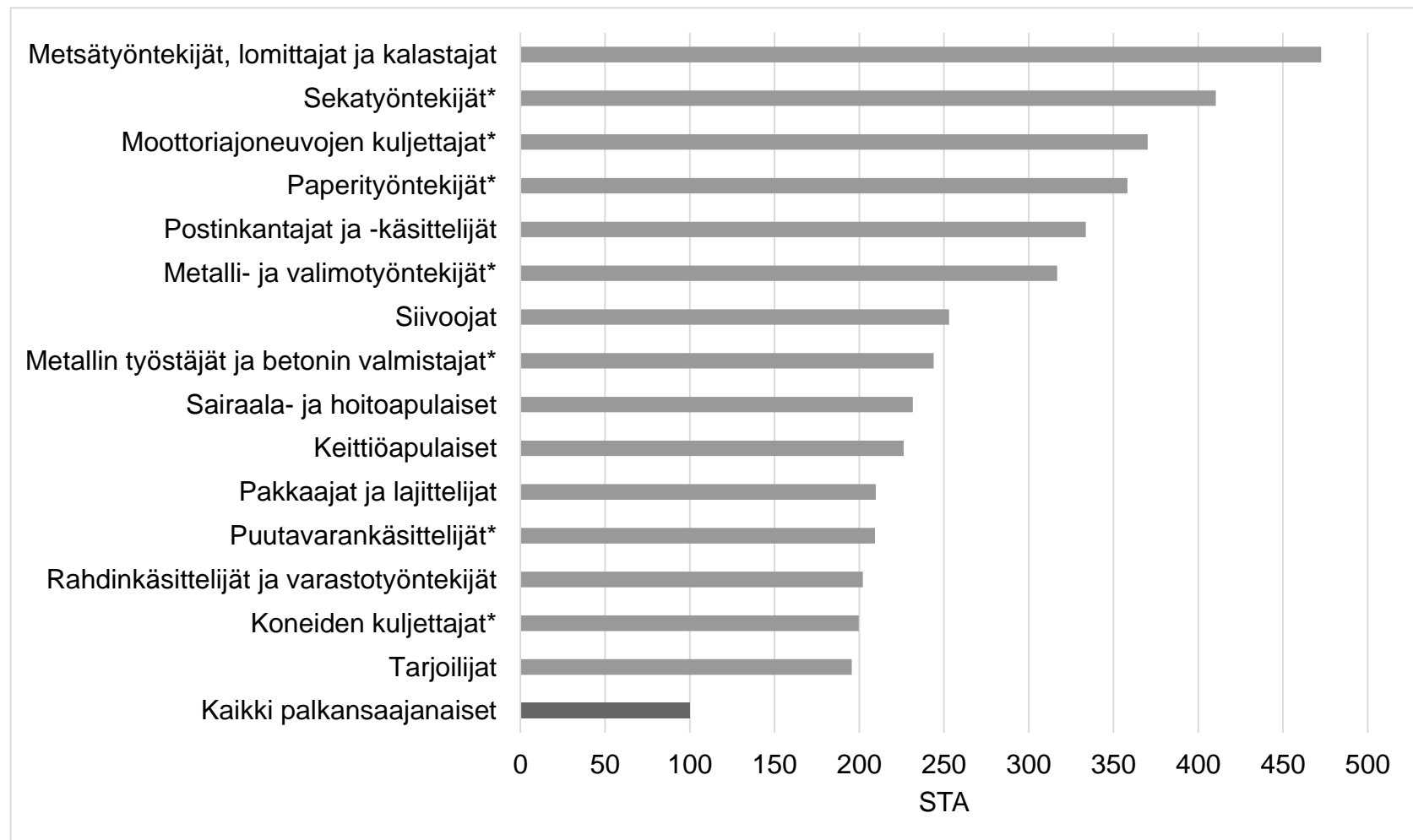

15 ammattia, joissa työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus (STA) oli yleisintä. Palkansaajamiehet 2001-2015, ikä 30-54 v. seurannan alussa

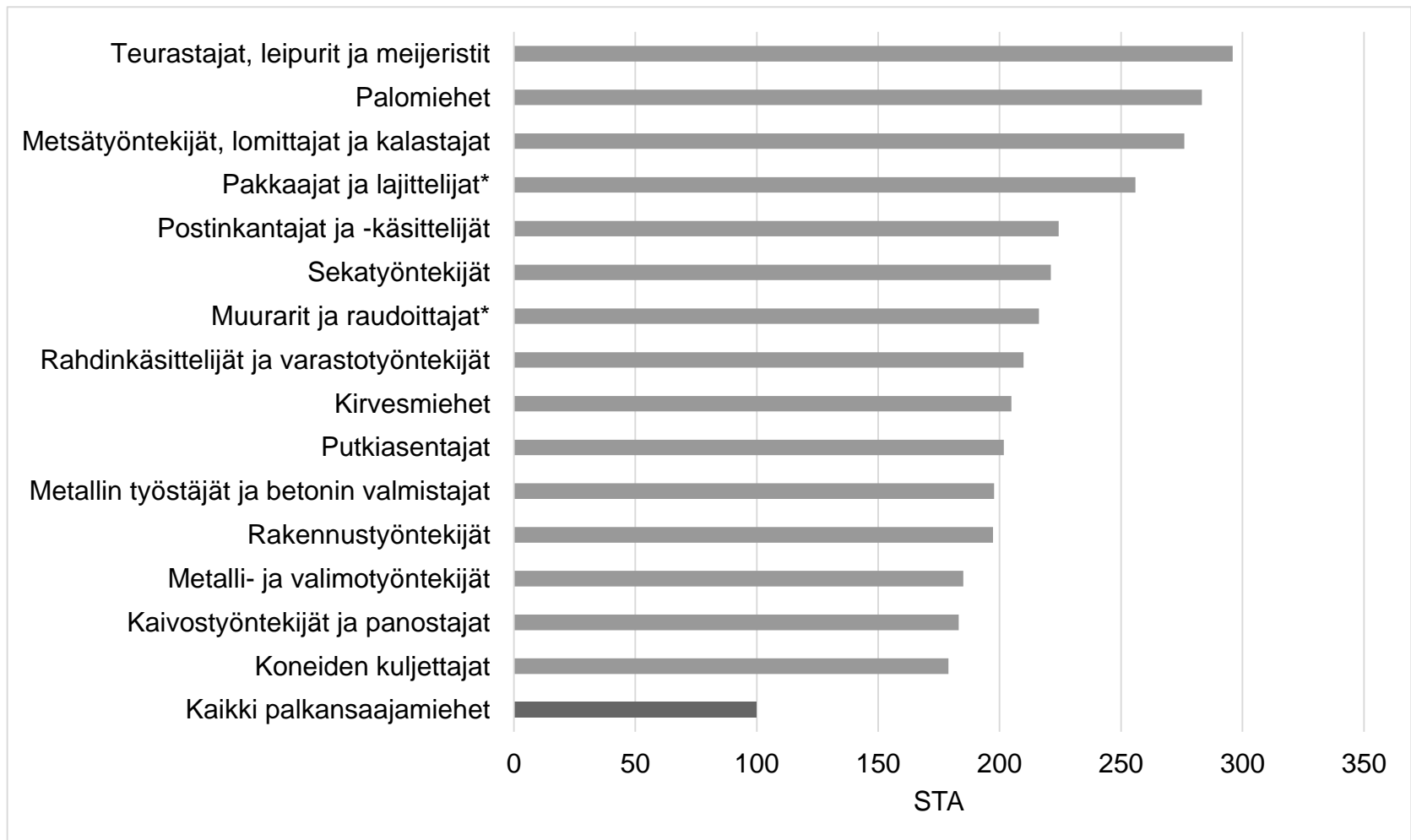
*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

15 ammattia, joissa tules-perusteisten työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli yleisintä. Palkansaajanaiset 2001-2015, ikä 30-54 v. seurannan alussa

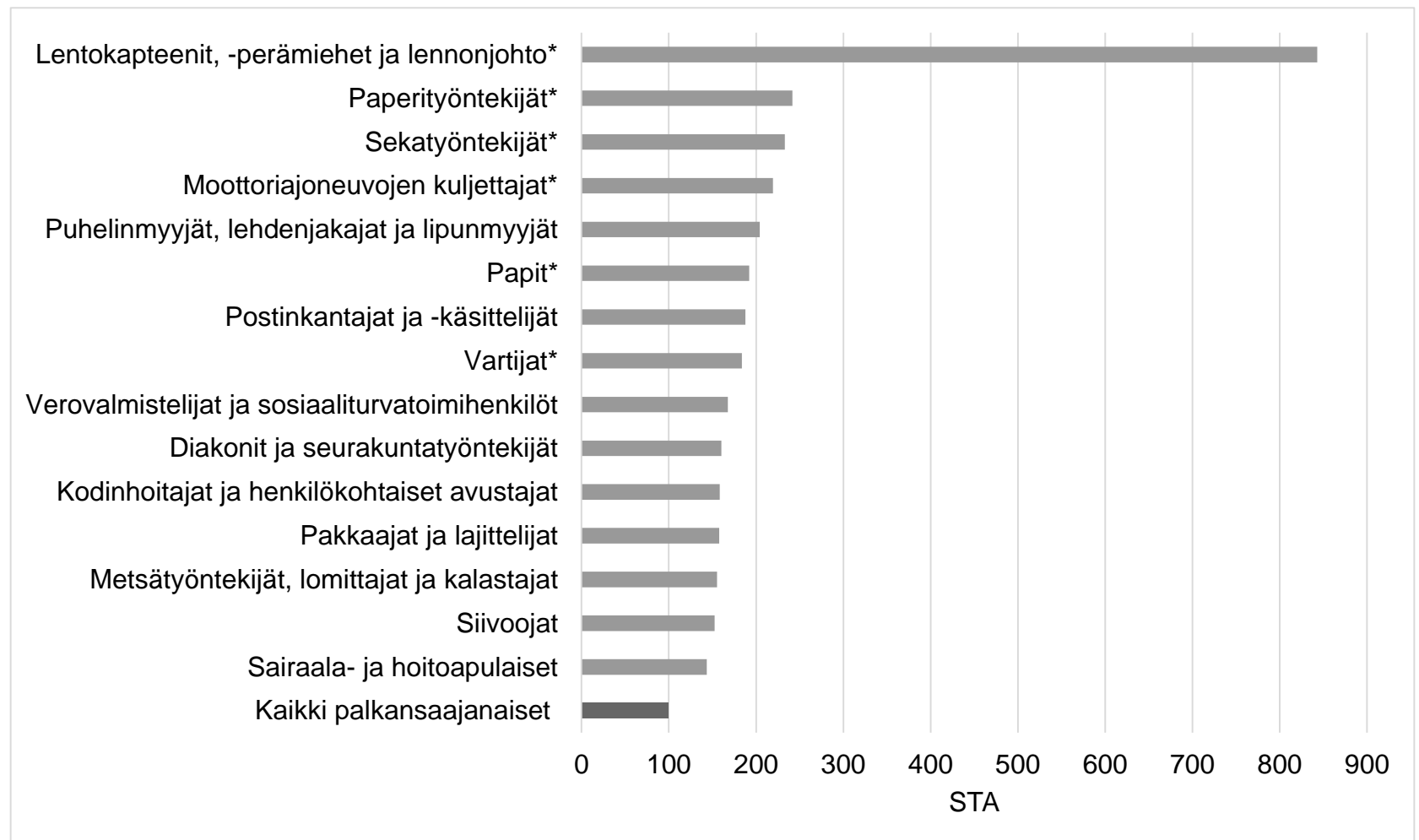
*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

15 ammattia, joissa tules-perusteisten työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli yleisintä. Palkansaajamiehet 2001-2015, ikä 30-54 v. seurannan alussa

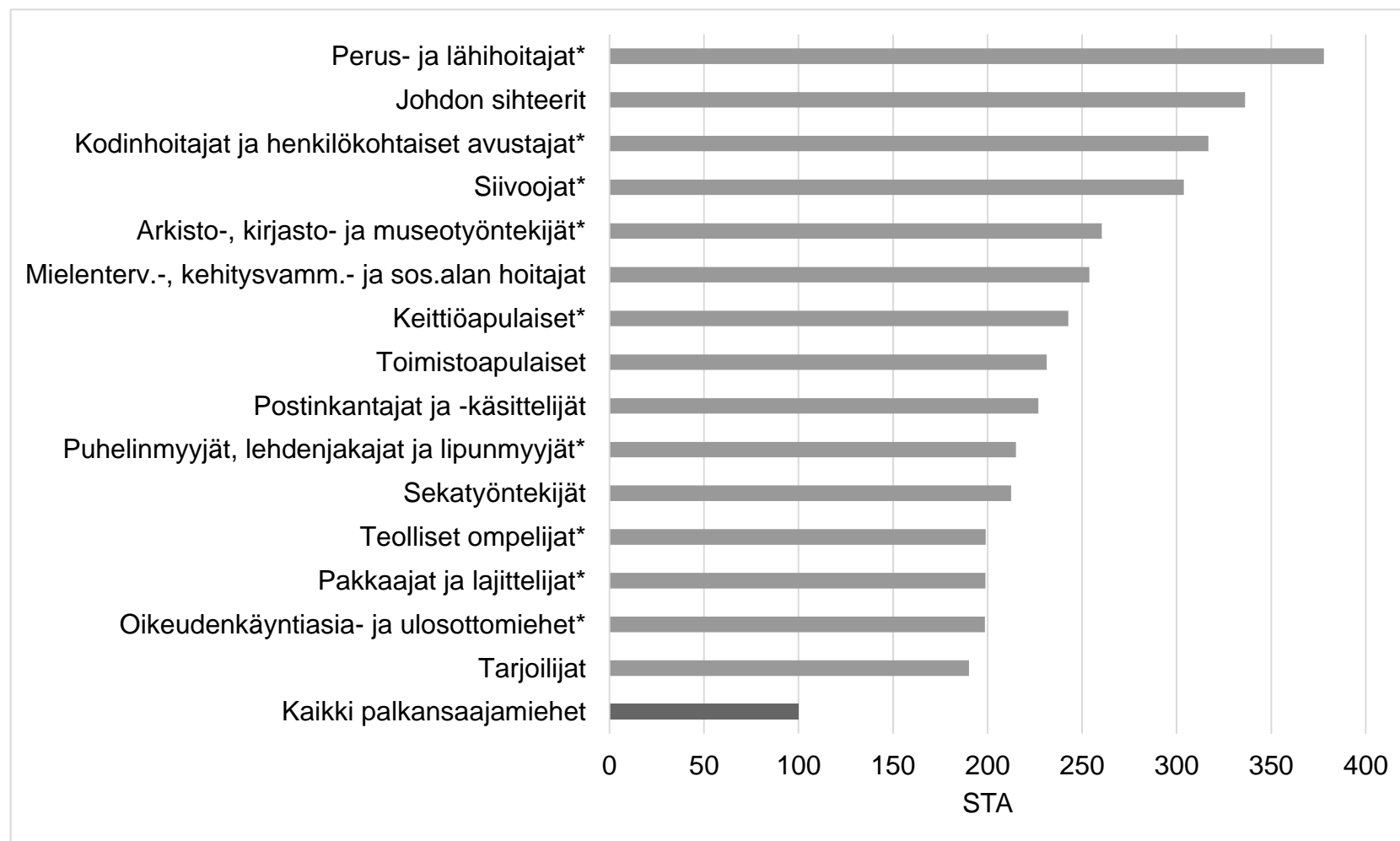
*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

15 ammattia, joissa mielenterveysperusteisten työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli yleisintä. Palkansaajanaiset 2001-2015, ikä 30-54 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

15 ammattia, joissa mielenterveysperusteisten työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli yleisintä. Palkansaajamiehet 2001-2015, ikä 30-54 v. seurannan alussa

*Ammatissa henkilövuosia seuranta-ajalla alle 10 000

Korkean kuolleisuuden ja työkyvyttömyyden ammatit miehillä, naisilla ja molemmilla sukupuolilla

Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät

- Postinkantajat ja -lajittelijat
- Vahtimestarit
- Puhelinvaihteen ja hätäkeskuksen hoitajat

Palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijät

- Vartijat
- Tarjoilijat
- Mielenterv., kehitysvamm. Ja sos. alan hoitajat
- Kodinhoitajat ja henkilökohtaiset avustajat

Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät

- Kaivostyöntekijät ja panostajat
- Rakennustyöntekijät
- Rakennusten viimeistelytyöntekijät
- Putkiasentajat
- Hitsaajat
- Ohutlevysepät
- Hienomekaanikot ja taideteollisuustyöntekijät

Prosessi- ja kuljetustyöntekijät

- Metall- ja valimotyöntekijät
- Puutavarankäsittelijät
- Paperityöntekijät
- Kemianteoll. prosessityöntekijät
- Metallin työstäjät ja betonin valmistajat
- Muovi- ja kumituotteiden valmistajat
- Painajat ja paperituotteiden valmistajat
- Elintarviketeollisuustyöntekijät
- Leipomo- ja hedelmätuot. teolliset valmistajat
- Konepaja- ja metallituot. kokoonpanijat
- Elektronisten laitteiden kokoonpanijat
- Moottoriajoneuvojen kuljettajat
- Koneiden kuljettajat
- Vesi- ja raideliikenteen työntekijät

Erikoistumattomat työntekijät

- Sairaala- ja hoitoapulaiset
- Siivoojat
- Kiinteistöhuoltajat
- Sekatyöntekijät
- Pakkaajat ja lajittelijat
- Rahdinkäsittelijät ja varastotyöntekijät

Johtopäätökset

- Kuolleisuus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen oli yleisintä työntekijäammateissa.
- Ammattien väliset terveyserot melko pysyviä (vrt. Notkola ym. 1995).
- Korkean kuolleisuuden ja työkyvyttömyyseläkealkavuuden ammatit ovat pääosin ammatteja, joissa työ on fyysisesti raskasta ja ammatissa altistuu esimerkiksi erilaisille kemiallisille riskitekijöille.
- Useassa ammatissa kuolinsyyt viittaavat myös elintavoista johtuviin syihin.
- Terveyserojen kaventamiseksi ja työurien pidentämiseksi tarvitaan useita eri lähestymistapoja ja toimenpiteitä.
 - Parantamalla fyysisiä ja psykososiaalisia työoloja voidaan vaikuttaa paitsi työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuteen, myös elintapoihin ja sitä kautta useisiin kuolinsyihin
 - Työpaikkoihin kohdistuvalla terveyskäyttäytymiseen vaikuttavalla työllä voidaan koettaa vaikuttaa riskikäyttäytymiseen.
 - Terveyspalvelujen riittävä ja tasapuolinen saatavuus myös sote-uudistuksen toteutuessa
- Erityisiä toimia tulisi suunnata niihin ammatteihin, joissa kuolleisuuden tai työkyvyttömyyden riskit ovat suurimmat.
- Tulisi selvittää, onko eläkeuudistuksessa otettu tarpeeksi hyvin huomioon erityisen raskaat ammatit.

Hanna Rinne, Maari Parkkinen, Riikka Shemeikka, Timo Ilomäki, Veijo Notkola. Kuolleisuus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen palkansaajilla ammateittain Suomessa 2001–2015. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 90/2018.

Lisätietoja: hanna.rinne@kuntoutussaatio.fi

Kuntoutussäätiö